

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1977

BRNO 1980

POKRAČOVÁNÍ STŘEDOVĚKÉHO VÝZKUMU V AREÁLU STARO - BRNĚNSKÉHO KLÁŠTERA

/okr. Brno - město/

Zdenka Himmlová, Muzeum města Brna

Výzkum na 1. nádvoří augustiniánského kláštera na Starém Brně pokračoval odkryvem v severní polo-
vině presbyteria a části lodi raně gotické sakrální stavby, jejíž pozůstatky byly objeveny v r. 1976.

Nejdůležitějším výsledkem této výzkumné sezóny bylo zjištění, že raně gotickému kostelu předcházela na stejném místě sakrální objekt; jeho celkové rozměry nelze za dosavadního stavu odkryvu přesně stanovit, zachycená část základů s nepatrnými zbytky nadzemního zdiva však dovoluje klasifikovat jej jako orientovanou podélnou jednodílnou stavbu s pravouhlým zdvěrem. Její kvádřikové řádkové zdivo, spojené kvalitní tvrdou maltou, je ze stejného červeného slepence, jakého bylo použito při mladší raně gotické stavbě.

V lodi byly odkryty dva pohřby v poloze Z-V, respektující základy mladšího kostela; podle zbytků oděvu pocházejí z poslední doby jeho existence /písemně je pohřbívání v kostele doloženo ještě v 1. pol. 18. stol./.

Časovou následnost raně gotického kostela a klášterního kostela Nanebevzetí P. Marie /počátek stavby r. 1323/ potvrzuje nálezy opěrného pilíře raně gotického presbyteria, zazděného do přílehlé stěny západní věžovité přístavby klášterního kostela. Tato skutečnost, doplněná výsledky předběžného slohového rozboru, dovoluje datovat vznik raně gotické sakrální stavby přibližně do posledních dvaceti let 13. století.

Mittelalterliche Grabung im Areal des Altbrünner Klosters /Bez. Brno - město/. Bei der Fortsetzung der Grabung stellte man unter den Fundamenten der frühgotischen Kirche, die in der vergangenen Saison abgedeckt wurden, Überreste eines älteren sakralen Objektes mit rechteckigem Schiff und rechtwinkeligem Abschluss fest. Die Entstehung der frühgotischen Kirche wird vorläufig in die letzten zwanzig Jahre des 13. Jahrhunderts gelegt.

FUND MITTELALTERLICHER KERAMIK AUS BRNO, RYBÁŘSKÁ GASSE

/Bez. Brno - město/

Zdenka Himmlová, Muzeum města Brna

Den Fund bargen Angestellte des VEB "Výstavba dolů Uranového průmyslu" im März 1977. Beim Eintiefen eines Stellens für die Kanalisation am linken Ufer des Svratka-Flusses stieß man an den Stellen wo die Rybářská Gasse um den Park am Sommerschlösschen der Mitrovský verläuft, auf das heute bereits verschüttete Flussbett des ehemaligen Svratka-Mühlgrabens. Aus dem Boden dieses Mühlgrabens in einer Tiefe um 7 m unter der heutigen Oberfläche barg man drei Brünner Becher, einen Dreifuss von grauer Farbe, innen mit einer grünen Glasur ausgegossen, das Bruchstück eines weiteren Dreifusses ziegelrot gebrannt, mit einem gelbbraunen Überguss und einige weitere grau gefärbte Bruchstücke. Den Fund kann man in die 2. Hälfte des 15. und in den Verlauf des 16. Jahrhunderts einreihen.

NÁLEZY STŘEDOVĚKÝCH KACHLŮ V KLÁŠTERĚ HRADISKU

/okr. Olomouc/

Václav Burian, Vlastivědný ústav Olomouc

/Obr. 34/

V rámci příprav k statickému zabezpečení severozápadní rohové věže při konventní části někdejší premonstrátské kanonie byly v roce 1977 provedeny geologické sondy podél západní strany kvadratury. Ukázalo se, že mnohá vrstva ležící až 4 m níže než zde destruktce z dřívějších likvidací kanonie. Znova se objevil úsek kanalizace, zřídné z cihel a uzavřené klenutím při lici severního úseku západní zdi. Kanál se táhne podél základu a kolmo z budovy navazuje krátkým obdobným profilem. Popsaný keramický materiál pochází z paté stabilní periody kanonie, tedy z let 1461-1481, nejpozději ze souše výstavby po uherských válkách.

U ohrožené severozápadní věže byl ve výkopu nalezen okraj konvexního hrncovitého kachle z jemného materiálu, který je na lomu světležlutý s načervenalou střední vrstvou, venkovní plochy béžové, vnitřní je silně začazena a pokryta sazemi. Čelní plochu kryje hnědá poleva se zelenou skvrnou. Okraj čela tvoří širší římsa, pod níž se táhnou dvě rýhy, tvořící úzké žebro, dále ke středu jsou vrubořezové obdélníky, střídající se s obloučky, opět úzké žebro, vedle něhož se povrch prudce vzdouvá zbytkem rozpuklého pupencovitého motivu./Obr. 34:1/.

Ze sondy u jihozápadní věže byl získán střep kachlového okraje ze světlešedého jemného materiálu, na lící straně hnědočerně glazovaný. Asi 0,8 cm od rovně seříznutého okraje vystupuje vysoká oblouková římsa, proti níž na vnitřní straně je zakouřený výžlabek./Obr.34:2/.

Nejvíce dokladů bylo nalezeno při středu západní fronty komplexu naproti průčelí bývalého konventního kostela:

Levý horní roh konvexního hrncovitého kachle z jemné hlíny s příměsí drobného písku, na vnitřní ploše zbarvený šedě, na venkovní načervenalé, na začínající výduti horizontální rýhy, při rohu výdut smáčknuta. Čelní zeleně polévanou stranu obíhá římsa, v rohu zbytek reliéfu patrně znakového klenotu/helm se čtyřmi péry/. /Obr.34:3/.

Zlomek čelní strany obdobného kachle z jemného načervenalého materiálu, hnědá poleva, zbytek reliéfu zvířete, hledícího vpravo, s dlouhým úzkým krkem a oválnou hlavou, která má velké zdůrazněné oko, na temeni dopředu sklopený výrůstek /ucho?/, na bradě opět tenký hrotitý výrůstek mírně chnutý dopředu./Obr. 34:4/.

Levý dolní roh kachle stejného typu, poněkud hrubší materiál s příměsí písku má béžový odstín, čelní strana zeleně polévaná. Obvod je rámován jednoduchou lištou, jinak hladká plocha čela úlomku nese okrouhlé písmeno G, což možno považovat za část vlastnických iniciál, rozmístěných v rozích. N.-N.-A /bbas/ - G/radicensis/. /Obr.34:5/.

Roh čelní strany podobného kachle, jemný šedě zbarvený materiál má na lici zelenou glazuru, v rohu je část zvýšené plochy krojené do lomeného oblouku se zbytkem reliéfu./Obr. 34:6/.

Střep tenkostěnné nádoby z jemného načervenalého materiálu, uvnitř hnědě polévané. Poleva přesahuje v nepravidelném ohraničení i na vnější plochu válcového okraje, který je při ústí prožlabený. Zbytek výdut je horizontálně rýhován. /Obr. 34:7/.

Funde von mittelalterlichen Kacheln im Kloster Hradisko /Bez. Olomouc/. In der Sonde bei der westlichen Seite der Quadratur in einer mächtigen Schicht alter Destruktionen fand man Kachelbruchstücke spätgotischen Ursprunges mit verschiedenen Verzierungs-elementen auf der glasierten Stirnfläche: Kerbschnitt und geöffnete Knospe, Wappenkleinod, Torus, Tierkopf, Eigentumsinitialen G/radicensis/.

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY VE VELKÝCH HOSTĚŘÁDKÁCH

/okr. Břeclav/

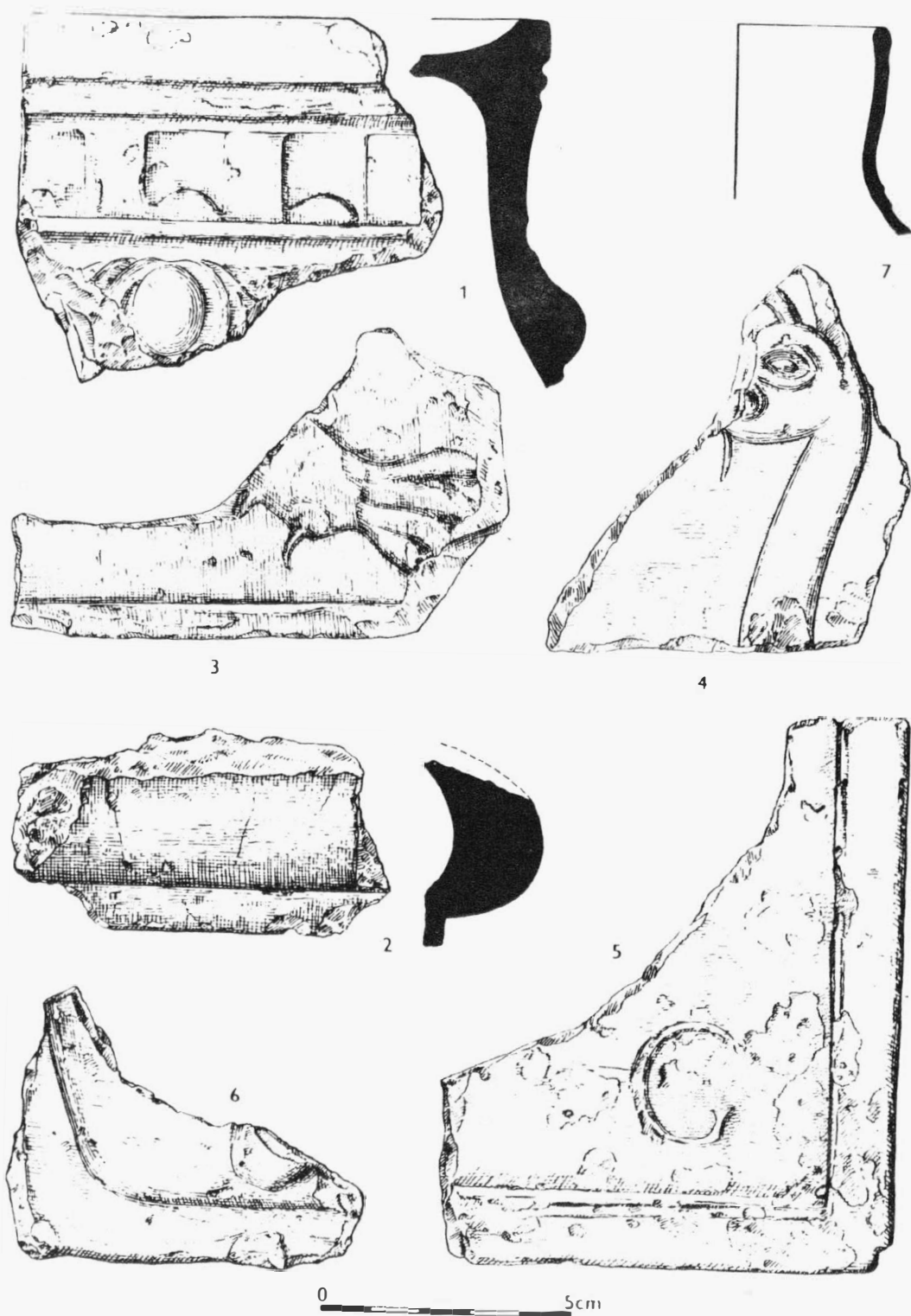
Václav Burian, Vlastivědný ústav Olomouc

Při hluboké orbě pro vinohrad na "Starých horách" koncem dubna 1977 byly vedle dokladů moravské malované keramiky porůznu nalezeny i středověké střepy, vesměs atypické, z nichž zasluhuje pozornosti pečetítkové držadlo poklice, jehož horní plocha je šrafována hustou osnovou. Podobné nálezy jsou též známy z katastru Podbřežic, okr. Vyškov /na parcelách č.15, 748/. V této souvislosti byl nalezen i slezský groš Karla VI. /1711-1740/, ražený ve Vratislavi r.1731².

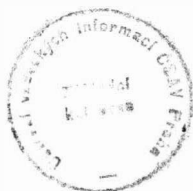
Poznámky:

- 1 Rovněž na tyto nálezy laskavě upozornil prof. Josef Huták, materiál shromáždil Miloslav Musil.
- 2 Při výsadbě vinohradu r.1976 zachránil M. Musil krejcar Františka II. /1792-1835/, ražený r.1812 ve Vídni.

Mittelalterliche Funde in Velké Hostěradky /Bez. Břeclav/. Durchwegs atypische Funde mittelalterlicher Keramik, darunter der obere Teil eines Topfdeckels mit dicht schraffierter Handhabe.

Obr. 34
 Olomouc /okr. Olomouc/, Klášter Hradisko. Zlomky keramiky. - Kloster Hradisko. Keramikbruchstücke.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1977

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně , sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Malinková, A. Šik
Na titulním listě : Bronzová dýka z únětického pohřebiště v Mušově
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné